

2. Сулипов Р. С. Правовые традиции России: теоретико-правовой аспект: автореф. дисс. ... к.ю.н. 12.00.01. Барнаул. – 2013. – 21 с.
3. Рабінович П.М., Рабінович С.П. Правова традиція українського народу: загальнотеоретичне дослідження // Проблеми філософії права, 2008-2009. Том VI-VII. – С. 239-241
4. Шацкий Е. Утопия и традиция.: Пер. с польского / Общ. ред. и послесл. В. А. Чаликовой. Москва : Прогресс, 1990. – 454 с.
5. Redfield, Robert. Primitive world and its transformations. Ithaca, N.Y., Cornell University Press [1953]. 185 pages.
6. Redfield R. Peasant Society and Culture. an Anthropological Approach to Civilization. Chicago, 1956. P. 71.
7. Павлов С.С. Правові традиції України. Автореф. дис. ...канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2010. – 17 с.

Ключові слова: велика традиція, мала традиція, правова спадщина, юридична традиція, традиція права, правова традиція.

Ключевые слова: большая традиция, малая традиция, правовое наследие, юридическая традиция, традиция права, правовая традиция.

Key words: large tradition, small tradition, legal heritage, juridical tradition, tradition of law, legal tradition.

КОВБАСЮК СТЕПАН ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

СУЧАСНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Концепції соціальної та правової держави формують основу для побудови інституційної моделі сучасної держави. Розгляд сучасної держави як держави соціальної – тобто такої, яка передбачає політичне та правове упорядкування життя суспільства на засадах гуманізму, виконанні державою комплексу соціально-захисних функцій, створенні умов для розвитку громадянського суспільства – дозволить виділити основні напрями розвитку сучасної держави, визначити основні пріоритети її інституційного розвитку.

В більшості наукових розробок, присвячених розгляду соціальної держави виокремлюють такі моделі соціальної держави: ліберальна, корпоративна та суспільна (солідарна).

Ліберальна модель соціальної держави характеризується тим, що в її основі – принцип індивідуалізму, який передбачає особисту відповідальність кожного за свою долю, долю своєї родини. У цьому випадку роль державних структур щодо реалізації соціальної політики мінімізована. Проте, з іншого боку, держава стимулює створення та розвиток у суспільстві різних форм недержавного соціального страхування та соціальної підтримки.

В основі корпоративної моделі соціальної держави лежить принцип корпоративності, що передбачає максимум відповідальності корпорації за долю своїх працівників. У цьому випадку і держава, і недержавні організації, і особа також деякою мірою відповідальні за рівень соціального добробуту в суспільстві, але найбільшу роль відіграють підприємства, що мають власну розгалужену соціальну інфраструктуру, власні соціально-страхові фонди.

Суспільна (солідарна) модель соціальної держави сповідує принцип солідарності. Цей принцип означає відповідальність усього суспільства за долю своїх членів. Це перерозподільна модель соціальної політики, за якої перерозподіл здійснює держава. Саме вона бере на себе відповідальність за соціальний добробут своїх громадян [4, с. 266].

Наразі ці три класичні моделі не можуть повністю задовольнити ті вимоги, що покладає суспільство на державу позаяк тенденцією ХХІ ст. є, з одного боку, розширення каталогу соціальних прав людини та громадянина, а з іншого – переформатування функцій держави щодо їх забезпечення, держави дедалі більше орієнтуються на соціальну підтримку лише нужденних, стимулювання ініціативи людини у забезпеченні свого добробуту, розвиток соціального та людського капіталу [3, с. 190].

Зміна очікувань від соціальної держави полягає в тому, що на протигагу патерналістським функціям держави на перший план тут висувається нове завдання – навчання, професійної підготовки, перепідготовки і орієнтації населення на участь у продуктивній праці, що, з одного боку, ідеально вписується в неоліберальні концепції «самодопомоги» і «підвищення конкуренто-спроможності всього суспільства», з іншого – виглядає досить людиноцентрично, оскільки відповідає завданням розвитку людського потенціалу [1, с. 60].

Формування сучасної моделі соціальної держави також пов'язане з такими концепціями розвитку держави як мінімізація, деконцентрація та ефективність державної влади.

Концепція «мінімізації держави». Вельми важливим є питання про межі втручання держави в економіку, що безпосередньо пов'язано з визначенням економічної ролі держави. Одні дослідники і практики дотримуються думки про необхідність зниження витрат на державні потреби. Інші звертають увагу на те, що ринкове саморегулювання і державне регулювання аж ніяк не суперечать один одному і відзначають, що присутність держави та інших суспільно-політичних інститутів в економіці є передумовою стійкості ринкових відносин. Головним має стати принцип фінансової мінімізації витрат на державу шляхом «його скорочення» і скасування частини його функцій.

Концепція ефективності державної влади. Співвідношення результатів і витрат в оцінці функціонування державного апарату означає отримання більш високих результатів в порівнянні з здійсненими витратами. Якщо результат від здійснення управлінської діяльності вище витрат, то можна говорити про наявність ефективності такої діяльності.

Деконцентрація і особливо децентралізація влади передбачає повернення місцевим громадам їх влади, перш за все установчої, але

також нормотворчої та контрольної. Особливість же сучасних процесів деконцентрації і децентралізації влади полягає в передачі владних повноважень місцевим державним органам і органам місцевого самоврядування. У зв'язку з цим можна сказати, що державна влада через деконцентрацію і децентралізацію робить черговий досить істотний крок до того, щоб стати ближче до об'єкту свого впливу, але залишається досить далеко від нього, щоб уникнути небезпеки з ним злитися.

Втілення на практиці концепцій мінімізація, деконцентрації та ефективності державної влади знаходить свій вираз у концепції сервісної держави. Розбудова моделі «сервісної держави», яка повинна займатися наданням послуг, пов'язана зі зміною орієнтирів у державі: розуміння того, що держава існує для людини, а не навпаки. Крім того, розбудові такої моделі сприяють сучасні технології й відкриті стандарти, які дозволяють забезпечити перетворення держави в сервісну організацію з надання послуг населенню (громадянам) й компаніям. Тим самим зміщується акцент із каральної, наглядової чи виховної функції держави до організаційно-управлінської. Для України таке зміщення акцентів діяльності держави потребуватиме суттєвого переосмислення принципів діяльності, як і необхідності існування багатьох органів державної влади; перегляду ставлення державних службовців до громадян; залучення приватної ініціативи замість збереження державної монополії для виконання частини функцій держави.

Інституалізація сервісної держави зумовлена такими факторами. По-перше, держава мусить бути конкурентоспроможною в розрізі надання державних послуг, а отже сама система державного управління має орієнтуватися на новітні технології менеджменту. По-друге, держава повинна максимально відмовлятися від монополізації тих функцій, які можуть ефективніше здійснювати приватні структури. По-третє, надання послуг має бути пріоритетною формою реалізації більшості державних функцій [2, с. 61].

Виходячи з викладеного вище найбільш прогресивною є модель держави, яка активізує, в якій по-новому розподіляється відповідальність між державою, суспільством і громадянами, позаяк зростає роль особистої відповідальності особи за свій добробут. Завданням такої моделі є активне інвестування в людину, її потенціал; створення умов для саморозвитку особи, насамперед через трудову активність; попередження соціальних негараздів, а не їх пом'якшення. Водночас необхідно врахувати специфіку соціальної структури українського суспільства (значний відсоток осіб похилого віку, велика кількість неповних сімей тощо). Загальносвітова тенденція полягає в тому, що соціальна держава зобов'язана забезпечувати тільки основні потреби людини (інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я, прожитковий мінімум) і не допускати утриманських настроїв, поглиблювати у свідомості громадян особисту відповідальність за поліпшення умов свого життя [3, с. 195]

Список використаної літератури:

1. Головащенко О.С. Соціальна держава на сучасному етапі розвитку / О.С. Головащенко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2009. – № 18. – С. 55-62.
2. Дзевелюк М. В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави / М. В. Дзевелюк // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) [та ін.]. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Вип. 78. – С. 60-67.
3. Кресіна І. О. Моделі соціальної держави: модернізуючий вплив глобалізації / І. О. Кресіна, Н. М. Хома // Публічне право. – 2015. – № 1. – С. 185-196.
4. Сковронський Д. М. Сучасні моделі соціальної держави / Д. М. Сковронський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2016. – № 850. – С. 264-271.

Ключові слова: соціальна держава, мінімізація держави, сервісна держава, держава, що активує.

Ключевые слова: социальное государство, минимизация государства, сервисное государство, активизирующее государство.

Key words: social state, state minimization, service state, activating state.

ГРЕЗІНА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Важливою ознакою ХХІ століття стали значні зміни в освіті, котрі здебільшого зумовлені інтеграційними процесами, створенням одного інформаційного простору. Необхідність оновлення змісту, форм організації, методів і технологій навчання до сучасних потреб освіти зумовлює доцільність переорієнтації освітніх програм на реалізацію положень системного, синергетичного, методологічного та компетентнісного підходів, а також на створення ефективних механізмів захисту прав учасників освітнього процесу, їх упровадження в реальну практику роботи вищої школи на інтегральній основі. Актуальним постає питання забезпечення права на освіту.

Серед науковців питання щодо забезпечення права на освіту одними з перших досліджували В.О. Боняк, О.О. Кулініч, М.М. Мацькевич, О.Ф. Мельничук, О.А. Павлюх, Р.В. Шаповал та інші.

Україна як демократична держава з огляду на міжнародну спільноту визнала нові орієнтири та фундаментальні цінності, що невіддільно пов'язані з правами людини. Серед них пріоритетне місце займає закріплення та гарантування права на освіту. Нові вектори розвитку країн (із наданням освіті важливого значення) посилюють необхідність